

ΟΛΜΕ

Ερμού & Κορνάρου 2
ΤΗΛ: 210 32 30 073 – 32 21 255
FAX: 210 32 27 382 - 33 11 338
www.olme.gr
e-mail: olme@otenet.gr

Αθήνα, 15/5/08

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Στο πλαίσιο της οργάνωσης του 8^{ου} Εκπαιδευτικού Συνεδρίου της ΟΛΜΕ με θέμα «**Σχολικά προγράμματα και βιβλία στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση**» περιλήφθηκε και η διερεύνηση της γνώμης των εκπαιδευτικών για τα θέματα που αποτέλεσαν και το αντικείμενο του Συνεδρίου. Τη διεξαγωγή της έρευνας ανέλαβε το Κέντρο Μελετών και Τεκμηρίωσης (ΚΕΜΕΤΕ) της ΟΛΜΕ, που συνέταξε γι' αυτό το σκοπό σχετικό ερωτηματολόγιο.

Τα στοιχεία ταυτότητας της έρευνας, καθώς και τα πορίσματα του 3^{ου} (ειδικού) μέρους της που αφορά τα σχολικά βιβλία, είναι τα παρακάτω:

1. Το σκεπτικό της έρευνας

Οι πρόσφατες αλλαγές στα προγράμματα σπουδών και τα βιβλία της υποχρεωτικής εκπαίδευσης διαμορφώνουν ένα διαφορετικό τοπίο στην ελληνική εκπαίδευση. Οι αυταρχικές και αντιπαιδαγωγικές - αντιεπιστημονικές διαδικασίες που ακολούθησε το Υπ. Παιδείας για την προώθηση αυτών των αλλαγών δημιούργησαν δικαιολογημένα αντιδράσεις ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και την ελληνική κοινωνία. Οι πιο σημαντικές αντιρρήσεις και διαφωνίες έχουν εκφραστεί σε σχέση με το περιεχόμενο των σχολικών προγραμμάτων και βιβλίων, τις αξίες που προβάλλουν και το γενικότερο προσανατολισμό τους.

Παράλληλα, οι γενικότερες κοινωνικές – οικονομικές – πολιτικές εξελίξεις όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και στον παγκόσμιο χώρο ασκούν σημαντικές επιδράσεις στην εκπαίδευση και σε ό,τι αφορά την οργάνωση των σχολικών προγραμμάτων και τη συγγραφή των σχολικών βιβλίων.

Έτσι, η ανάγκη της συστηματικής διερεύνησης της γνώμης των εκπαιδευτικών για τα σχολικά προγράμματα, βιβλία και άλλα διδακτικά υλικά που καλούνται να χρησιμοποιήσουν στις σχολικές τάξεις σήμερα αποκτά ιδιαίτερη σημασία, προκειμένου το εκπαιδευτικό συνδικαλιστικό κίνημα να σχεδιάσει και να πραγματοποιήσει τη δική του παρέμβαση.

2. Το προφίλ της έρευνας

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ: Η διερεύνηση και καταγραφή της γνώμης των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με σχολικά προγράμματα, βιβλία και άλλα διδακτικά υλικά που παρέχονται από το Υπουργείο Παιδείας προς χρήση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Σημειώνουμε ότι η έρευνα αφορά τα προγράμματα και βιβλία που ισχύουν σήμερα στην εκπαίδευση, είτε αυτά συντάχθηκαν στο πλαίσιο των τελευταίων εκπαιδευτικών αλλαγών (ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ και αντίστοιχα σχολικά βιβλία υποχρεωτικής εκπαίδευσης) είτε είναι παλαιότερα (κυρίως του Λυκείου).

ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ: Ποσοτική έρευνα πεδίου με κλειστές ερωτήσεις.

ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ: Εκπαιδευτικοί Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της χώρας

ΔΕΙΓΜΑ: Πανελλαδικής εμβέλειας δείγμα 1.475 εκπαιδευτικών, από σχολεία (Γυμνάσια, Γενικά και Επαγγελματικά Λύκεια, καθώς και ειδικών τύπων σχολεία, εσπερινά, αθλητικά, μουσικά κ.λπ.) όλων των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας. Το δείγμα είναι επαρκές για την εξασφάλιση της εγκυρότητας της έρευνας.

ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ: Απρίλιος 2008.

ΠΕΡΙΟΧΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ: Όλη η χώρα με δειγματοληψία

ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ: Γραπτό ερωτηματολόγιο με κλειστές ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ: Το Δ.Σ. του ΚΕΜΕΤΕ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ: Η στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων έγινε από ειδικό στατιστικό επιστήμονα, ενώ την ψηφιοποίηση των απαντήσεων την έκανε εκπαιδευτικός κλάδου Πληροφορικής.

3. Δομή του ερωτηματολογίου

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από τρία μέρη:

α. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει ερωτήσεις που αφορούν την επαγγελματική ταυτότητα των ερωτηθέντων (φύλο, ηλικία, ειδικότητα κ.λπ.)

β. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει ερωτήματα γενικού χαρακτήρα που αποβλέπουν στην αποτίμηση των ισχυόντων προγραμμάτων και βιβλίων στο σύνολό τους.

γ. Στο τρίτο μέρος περιλαμβάνονται ερωτήματα με τα οποία οι εκπαιδευτικοί καλούνται να αξιολογήσουν ένα ως τρία συγκεκριμένα βιβλία μαθημάτων της ειδικότητάς τους, τα οποία διδάσκουν κατά την εφετινή χρονιά και για τα οποία έχουν διαμορφώσει μια έγκυρη άποψη.

Η επεξεργασία των απαντήσεων του τρίτου μέρους βρίσκεται στο τελικό στάδιο.

4. Πορίσματα του τρίτου (ειδικού) μέρους της έρευνας, που αφορά τα σχολικά βιβλία

Στο τρίτο μέρος της έρευνας ζητήθηκε από τους ερωτώμενους εκπαιδευτικούς να αξιολογήσουν μέχρι 3 βιβλία της ειδικότητάς τους τα οποία διδάσκουν φέτος τις περισσότερες ώρες του προγράμματός τους. Διερευνήθηκαν τα εξής: ο βαθμός δυσκολίας του βιβλίου, η επιστημονική εγκυρότητα, η κάλυψη των μορφωτικών αναγκών, η προαγωγή της κριτικής σκέψης και η δημιουργική προσέγγιση της γνώσης, το αν συμβαδίζει με τις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις, η δυνατότητα κάλυψης της ύλης, η συμβολή στην άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, η συμβολή της μορφής των βιβλίων στην πρόσληψη της γνώσης, η συμβολή των διαθεματικών εργασιών στην επίτευξη των στόχων του μαθήματος και, τέλος, αν τα βιβλία του εκπαιδευτικού, τα τετράδια του/της μαθητή/-τριας και το ψηφιοποιημένο υλικό είναι χρήσιμα.

Η εικόνα που έχουν οι καθηγητές/-τριες για τα βιβλία συνολικά είναι πολύ αρνητική. Στην κλίμακα 1-100, μόνο στο θέμα της επιστημονικής εγκυρότητας τα βιβλία κρίνονται κάπως ικανοποιητικά (αγγίζοντας το όριο 66%), ενώ υπάρχουν βιβλία που ελέγχονται για την επιστημονική τους εγκυρότητα. Σε όλα όμως τα υπόλοιπα θέματα που ερευνήθηκαν η βαθμολογία των καθηγητών για τα βιβλία είναι από μέτρια έως πολύ κακή. Οι εκπαιδευτικοί έχουν την άποψη ότι το μεγαλύτερο πρόβλημα εστιάζεται στο ότι τα βιβλία οξύνουν αντί να αμβλύνουν τις

συνέπειες των κοινωνικών ανισοτήτων. Αμφισβητείται έντονα, από τις απαντήσεις που δόθηκαν, η συμβολή των διαθεματικών εργασιών και του ψηφιοποιημένου υλικού στους στόχους του μαθήματος. Η ύλη των βιβλίων δεν μπορεί να καλυφθεί, η κριτική σκέψη των μαθητών δεν προάγεται, η μορφή των βιβλίων δεν συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων του μαθήματος. Τέλος, τα βιβλία απέχουν πολύ από το να καλύπτουν τις μορφωτικές ανάγκες των μαθητών/-τριών και να ανταποκρίνονται στη δυνατότητα που έχουν οι μαθητές/-τριες της αντίστοιχης ηλικίας να προσλαμβάνουν τη γνώση που τους παρέχεται (διαφάνεια 3).

Η ίδια εικόνα κατ' αναλογία εντοπίζεται στα βιβλία του Γυμνασίου με τους δείκτες ελαφρά ενισχυμένους σε σύγκριση με τις μέσες τιμές αξιολόγησης όλων των βιβλίων Γυμνασίου – Λυκείου – ΕΠΑΛ, και με κανένα ερώτημα πλην της επιστημονικής εγκυρότητας να μην αξιολογείται κάπως ικανοποιητικά (διαφάνεια 4). Στο Λύκειο όλοι οι δείκτες μειώνονται δραστικά και δεν αξιολογείται ικανοποιητικά ούτε η επιστημονική εγκυρότητα (διαφάνεια 5), ενώ η εικόνα για την κατάσταση στα βιβλία του ΕΠΑΛ είναι δραματική (διαφάνεια 6).

Τα τρία ερωτήματα με τις μεγαλύτερες διαφορές ανάμεσα σε Γυμνάσιο – Λύκειο – ΕΠΑΛ αφορούν:

α) την προαγωγή της κριτικής σκέψης, που από 54,3% στο Γυμνάσιο γίνεται 47,1% στο Λύκειο (-7,2%) και 39,6% στο ΕΠΑΛ (-14,7%),

β) την ανταπόκριση στις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις, που από 59,1% στο Γυμνάσιο μειώνεται στο 46,6% στο Λύκειο (-12,5%) και στο 41,6% στο ΕΠΑΛ (-17,5%) και

γ) την άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, όπου από 45,5% στο Γυμνάσιο γίνεται 37,9% στο Λύκειο (-7,6%) και 29% στο ΕΠΑΛ (-16,5%) (διαφάνεια 7).

Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν τις εκτιμήσεις της ΟΛΜΕ για την επιλεκτικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος από βαθμίδα σε βαθμίδα και στους διαφορετικούς τύπους σχολείων.

Αναφορικά με τα καινούρια βιβλία που διδάσκονται στα σχολεία τα δύο τελευταία χρόνια:

α) Στο **Γυμνάσιο** δέχονται έντονα αρνητική κριτική τα Αρχαία από Πρωτότυπο και των τριών τάξεων (45,6% της Α΄ τάξης, 46,6% της Β΄ και 49,9% της Γ΄ - παλιό βιβλίο -), τα βιβλία της Ιστορίας και των τριών τάξεων (40,4% της Β΄, ενώ οριακά περνούν τη βάση τα βιβλία Ιστορίας της Α΄ (51,9%) και της Γ΄ (50,4%), τα βιβλία της Φυσικής και των δύο τάξεων όπου διδάσκεται το μάθημα (45,9% για τη Β΄ και 46,7% για τη Γ΄), τα Γερμανικά της Α΄ (46,3%) και τα Καλλιτεχνικά (48,8%). Επίσης δεν περνά τη βάση και το παλιό βιβλίο της Γεωγραφίας της Β΄ (41,6%).

Οριακά περνούν τη βάση (50 – 55%) τα Θρησκευτικά της Γ΄ (51,9%), η Νεοελληνική Γλώσσα της Β΄ (54,2%), η Λογοτεχνία της Γ΄ (51,3%), τα Γερμανικά της Β΄ (53,7%), η Γεωγραφία της Α΄ (54,2%). Οι καθηγητές κρίνουν τα περισσότερα από τα άλλα νέα βιβλία του Γυμνασίου μέτρια και μόνο τρία από αυτά ξεπερνούν το 66% και κρίνονται κάπως ικανοποιητικά: Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή της Γ΄ (69,9%), Ευριπίδη “Ελένη” της Γ΄ (72,4%), Θρησκευτικά της Β΄ (75,4%). Κανένα από τα καινούρια βιβλία δεν κρίνεται πολύ καλό (διαφάνεια 8).

Ειδικότερα και αναφορικά με τα ερωτήματα που διερευνήθηκαν, οι καθηγητές του Γυμνασίου κρίνουν ότι τα τέσσερα πιο σημαντικά προβλήματα που εντοπίζονται στα βιβλία αφορούν στο θέμα των κοινωνικών ανισοτήτων, της κάλυψης της ύλης, της διαθεματικότητας και της κριτικής σκέψης. Συγκεκριμένα, κρίνουν ότι τα βιβλία δε συμβάλλουν στην άμβλυνση των κοινωνικών ανισοτήτων (45,3%), η ύλη δεν καλύπτεται (48,2%), η διαθεματικότητα οριακά περνά τη βάση (51,7%), το ίδιο και η προαγωγή της κριτικής σκέψης (54%).

Επισημαίνουμε ότι, παρά το γεγονός ότι στα επίσημα κείμενα του ΠΙ για τα νέα βιβλία διαφημίζονταν η διαθεματικότητα και η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, οι εκπαιδευτικοί «βαθμολόγησαν» με ιδιαίτερα χαμηλό βαθμό τα θέματα αυτά. Η πιο θετική κρίση, μάλιστα, που παίρνει βιβλίο για τη διαθεματικότητα είναι μόλις 66,7%, πολύ πιο χαμηλά από τις θετικές κρίσεις που παίρνουν κάποια βιβλία στα υπόλοιπα ερωτήματα (διαφάνειες 9 και 10).

β) Στο **Λύκειο** τα δύο νέα βιβλία, Αρχές Φιλοσοφίας της Β΄ και Ιστορία του Νεότερου και Σύγχρονου Κόσμου της Γ΄, κρίνονται πολύ αρνητικά από τους/τις καθηγητές/-τριες, με βαθμολογία 44,7% για το πρώτο και 32,5% για το δεύτερο. Το βιβλίο της Ιστορίας, μάλιστα, δέχεται την πιο αρνητική κριτική απ' όλα τα βιβλία Γυμνασίου και Λυκείου (**διαφάνεια 11**)

Η άποψη των καθηγητών για τα βιβλία του Λυκείου συνολικά είναι πολύ αρνητική. Τα περισσότερα βιβλία (ποσοστό 57,77%) βαθμολογούνται κάτω από τη βάση. Τα υπόλοιπα κρίνονται μέτρια. Οι καθηγητές/-τριες των διάφορων ειδικοτήτων είναι πολύ δυσαρεστημένοι/-ες από τα βιβλία που διδάσκουν, με εξαίρεση τους θεολόγους, που εκφράζουν κάπως ικανοποιητική κρίση για τα βιβλία της Β΄ και της Γ΄ Λυκείου (66,2% και 71,3% αντίστοιχα).

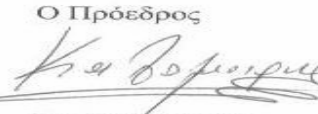
Το σοβαρότερο πρόβλημα που εντοπίζεται στα βιβλία του Λυκείου είναι ότι οξύνουν τις κοινωνικές ανισότητες πολύ περισσότερο απ' ό,τι στο Γυμνάσιο (37,7% σε σύγκριση με 45,3%). Το πρόβλημα στο Λύκειο παίρνει διαστάσεις εκρηκτικές, ενώ τα μαθήματα που οξύνουν περισσότερο απ' όλα τις κοινωνικές ανισότητες είναι τα μαθήματα κατεύθυνσης της Β΄ και Γ΄ τάξης (**διαφάνεια 12**).

Η κριτική σκέψη στο Λύκειο υποβαθμίζεται υπερβολικά σε σύγκριση με το Γυμνάσιο (47,3% στο Λύκειο, 54% στο Γυμνάσιο). Είναι εξαιρετικά σοβαρό ότι την πιο αρνητική κριτική δέχονται τα βιβλία Ιστορίας Γενικής Παιδείας και των τριών τάξεων (38,9%, 38,1% και 26,1% αντίστοιχα). Σοβαρό πρόβλημα εντοπίζεται επίσης στα Μαθηματικά των τριών τάξεων (32,7%, 40,7% και 35%) και σε όλα τα μαθήματα κατεύθυνσης της Β΄ και της Γ΄. Κανένα δεν αγγίζει το όριο 66%. (Η υψηλότερη θετική κρίση δίνεται στα Ρητορικά Κείμενα της Β΄ θεωρητικής κατεύθυνσης κατ. (59,3%) και στη Λογοτεχνία της Γ΄ θεωρητικής κατεύθυνσης (57,4%). (**διαφάνεια 13**). Το συμπέρασμα είναι αποκαρδιωτικό. Αντί στο Λύκειο να ενισχύεται η κριτική σκέψη των μαθητών, διαλύεται εντελώς.

Για το θέμα του κατά πόσον τα βιβλία συμβαδίζουν με τις σύγχρονες παιδαγωγικές αντιλήψεις, ο Μέσος Όρος είναι δραματικά χαμηλός (46,6%). Εντελώς εκτός σύγχρονων παιδαγωγικών αντιλήψεων θεωρούνται τα βιβλία Τεχνολογίας της Α΄ και της Β΄ (21,4% και 22,2%) και Ιστορίας της Α΄ (33,3%), Ιστορίας της Γ΄ γενικής παιδείας (27,8%) και κατεύθυνσης (28,3%) (**διαφάνεια 14**).

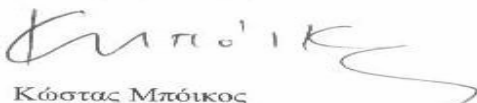
Κοινή διαπίστωση είναι ότι στα περισσότερα βιβλία η ύλη δεν μπορεί να καλυφθεί (Μέσος Όρος. 47,6%) με οξύτατο πρόβλημα στην Ιστορία Γ΄ γενικής παιδείας (18,4%) και πολύ σοβαρό πρόβλημα στην Άλγεβρα της Α΄ (28,9%), στη Γεωμετρία της Α΄ - Β΄ (32,1%), στη Φιλοσοφία της Β΄ (30%), στη Φυσική της Β΄ γενικής παιδείας (35,6%) (**διαφάνεια 15**).

γ) **ΕΠΑΛ**: Η κατάσταση με τα βιβλία στα ΕΠΑΛ, που προέρχονται τα περισσότερα από τα πρώην ΤΕΕ και ορισμένα από το Γενικό Λύκειο (**διαφάνειες 16-21**) εμφανίζεται ακόμη πιο υποβαθμισμένη. Δυστυχώς, επιβεβαιώνονται με τον πιο δραματικό τρόπο οι εκτιμήσεις της ΟΛΜΕ για την πλήρη διάλυση της ΤΕΕ από τις εκπαιδευτικές πολιτικές που ασκούνται. Παρατηρούμε επίσης διαφορές στους διάφορους τομείς, με πιο προβληματική την κατάσταση των βιβλίων στους τομείς της πληροφορικής και των εφαρμοσμένων τεχνών, αλλά και στον κύκλο υπηρεσιών της Α΄ ΕΠΑΛ.

Ο Πρόεδρος

Γρ. Καλομοίρης

Ο Γ. Γραμματέας

Κώστας Μπόρικος